

Az interetnikus kapcsolatok tükröződése
a bukovinai székelyek személynéveiben

Két élmény irányította figyelmemet előadásom tárgyára. Az egyik a Bambergben 1990 nyarán tartott Nemzetközi Dialektológiai Kongresszussal kapcsolatos. Ott ismerkedtem meg Kazimierz Feleszko varsói professzorral, aki megtisztelt azzal, hogy meghallgatta előadásomat. A bukovinai székelyek nyelvjárásáról beszéltem. Utána elmondta, hogy ő Bukovinából származik, ezért lett Bukovina-kutató, s főként a lengyel-német nyelvi kölcsönhatásokat vizsgálja. Lengyelnek vallja magát, bár a családnéve alapján ukránnak tarthatná a névtanban valamelyest is tájékozott ember. Tőle tudtam meg, hogy az augsburgi egyetemen Bukovina Intézet működik, amelynek vezetője, Kurt Rein professzor ugyancsak Bukovinából származik.

A másik élmény forrása Tamás Menyhért Vigyázó madár című kisregénye. Családjáról szóló eposz, ballada, elégia, amelyben kutatja a gyökereket, s így jut el szülei házasságkötésének latin nyelvű anyakönyvi bejegyzéséhez. Magyar fordítása a következő: "(Tomjuk) Huck Lajos törvénytelen fia Huck Marcellának. Dolgozó 22 éves. Kiss Emerenciával, szülei: Kiss Orbán és Kovács Teréz 23 éves. Házasságot kötöttek 1919. február 24-én. Tanúk: Pál Mihály és Miklós Albert róm.kat. földműves hadikfalviak. Eskető pap: Kubacsek János plébános (I.m. 104, ill. 110. p.)

Mindkét élmény azt igazolja, hogy pusztán a név alapján nem mindig lehet eldönteni, hogy viselője melyik nyelvi, illetőleg etnikai közösséghez tartozik. Tisztában vagyok vállalkozásom merészségével, de bátorságot ad az a névjegyzék, amely Sebestyén Ádámnak A bukovinai székelység tegnap és ma (Szekszárd 1989.) című munkájában található (191-229. p.) A bukovinai Fogadjisten, Istensegíts, Hadikfalva, Józseffalva és Andrásfalva utolsó (családfőinek) névjegyzéke 1941-ben a hazatelepítéskor címmel.

A szerző minden falu névsora után feltünteti az összeállító nevet, korát. Annyiban egységes mind az öt, hogy a végle-

ges megtelepedés után készültek, visszaemlékezve a hazatelepítéskor meglévő állapotra. A családfők neve a falurészek, utcák szerint sorakozik a házak sorrendjében. Ezt a névjegyzéket hi-
telesíti és egészíti ki az a névsor, amelyet a szerző az 1944. október 26-án Szabadkáról elhurcolt 42 székely férfiről közöl, akiknek örökre nyomuk veszett. (155-160.) A családfő neve, szü-
letési adatai után ott áll a feleség és gyermekeinek neve szín-
tén pontos születési adatokkal.

Az 1941-ben hazatelepülők száma 13.500 személy. A névjegy-
zékben szereplő családfők száma faluk szerint:

Fogadjisten: 47

Istensegits: 593

Hadikfalva : 1441

Józseffalva: 181

Andrásfalva: 593

Összesen: 2855 családfő, illetve család. Ez azt jelenti,
hogy az átlagos családlétszám 4 fő. Ez természetesen statisztikai átlag. Voltak magánosok, házaspárok, de inkább a 4-5-6-7
gyermekes családok voltak jellemzők.

Mielőtt a nevek elemzésébe kezdenék, szükségesnek tartom
a népcsoport vázlatos történetének előrebocsájtását. Nem erőltetett metafora és nem álpátosz történelmüket kálváriának ne-
vezni, amelynek első stációja Madéfalva. 1764. január 7-én haj-
nalban a császári katonaság 200 védtelen székely férfit megölt.
A nép a Kárpátokon keresztül a török uralom alatt álló Moldvá-
ba menekült. A moldvai vajda befogadta őket.

1774 őszén Bukovinát császári csapatok szállták meg, miután
I. Abdul Hamid török szultán átengedte Mária Teréziának. Buko-
vina ekkor csaknem lakatlan terület volt. Ezért a császári ud-
var a népesség növelését tekintette legfőbb feladatának. A Mol-
dovába menekült mintegy 7-8 ezer székely Mártonffy Mór minori-
ta szerzetes közvetlen vezetésével áttelepült a 15-20 évig tar-
tó moldvai pihenő után az újonnan szervezett tartományba.

A székelyek után német, román, lengyel, különféle szláv és
más telepesek jöttek. Sűrűn lakott és soknyelvű tartománnyá vált.

1786-ig katonai közigazgatás alatt állott, majd Galíciához kapcsolták. Utána önálló koronaterület lett. 1809-ben minden családnak egy katonát kellett adnia. Többségük lengyel földön harcolt Napóleon győzelmes seregei ellen. 1848-ban Druzsabácky György plébános vezette haza Galíciából a Lenkei huszárokat. Róla jegyezték föl, hogy szobája falán ott volt édesapja képe. A nála megfordult gyermekektől gyakran megkérdezte: Kit ábrázol a kép? - Egy drótostót - volt a felelet. - Na látjátok, ez a drótostót az én édesapám volt. (László János: A bukovinai magyarság kirajzásának története az I. világháborúig. Kézirat 84-5. p.)

1877-ben az orosz-török háború idején zsidó vállalkozók felfogadták a fogatos gazdákat, hogy az utánpótlás szállításában segítsenek.

1878-ban sok bukovinai székely katona vett rész Bosznia-Hercegovina okkupációjában.

Az I. világháborúban az öt székely falu többször gazdát cserélt. Orosz, német, cseh csapatok váltogatták egymást. Volt idő, amikor magyar katonák szállták meg. A háború után a majdnem 150 éves osztrák uralmat a román váltotta föl. A Saint Germain-i békediktátum Romániának ítélte oda Bukovinát. 1940 tavaszán a szovjetek benyomultak Bukovina északi részébe. Elfoglalták Csernovicot. Ugyanekkor Hitler több mint 80.000 bukovinai németet telepített át a birodalomba.

A székelyek magukra maradtak. Helyzetüket súlyosbította, hogy 1940 augusztus végén a 2. bécsi döntés után, amikor Észak-Erdély visszakerült Magyarországhoz, a moldvai földbirtokosok magyarnak többé nem adtak munkát. Pedig a családok többségének a Moldvában vállalt idénymunka jelentette a létbiztonságot.

Ilyen körülmények között következett el a hazatelepülés 1941 tavaszán. Az összeírások szerint mintegy 40 millió akkori pengő értékű vagyon maradt Bukovinában, amellyel a román állam sem akkor, sem később nem számolt el, s a bukovinai székelység, a magyar kormány mulasztása következtében kifosztva indult el új lakhelyére - Bácskába (Albert Gábor: Emelt fővel. Bp., 1983.

345. p.) Néhány év múlva nyilvánvalóvá vált, milyen tragikus tévedés volt darázsfészekbe telepíteni egy népet, mely 150 éves bujdosás után a hazatalálás boldog nyugalmát vélte megtalálni.

1944 ősze megpecsételte a székely telepések sorsát. A keresztútnak elmondhatatlan szenvedéseket jelentő szakasza következett, amely akkor ért véget, amikor a háború után a mintegy 20 ezer székely Tolna, Baranya és Bács megye 35 községében lelt új és reményeik szerint végleges otthonra.

A családfők neve ABC sorrendben (Az egyes nevek utáni számjegy az előfordulás számát jelöli)

Ádám	1	Beréti, Berétyi	27
Adavicsuk	2	Berl	2
Albert	3	Betlehem	1
Ambrus, Ambarus	17	Bíró	52
Andristán	1	Biszak	13
Andrusán	1	Bognóczy	1
Antal	37	Bogos	29
Anti	1	Borbándi	5
		Borbáth	9
Bács	3	Borsos	5
Balázs	6	Both	5
Bálint	5	Botos	1
Balog(h)	34	Bozsán	1
Barabás	22	Bőte	10
Barducz	2	Brendján	9
Bartis	3	Brunner	4
Basa	3	Burján	3
Bátor	1	Buta	12
Bece	10	Buzás	4
Bechner	1	Buzási	1
Beke	18		
Benkő	12	Csala	5
Benő	2	Csámpár	13
Benzár	1	Cseke	17
Bereczki	3	Cserni	1
Béres	3	Csernik	26

Csibi	27	Ferdi	1
Csiki	24	Ferdinánd	1
Csikon	4	Ferenc	31
Csipirka	2	Ferkó	1
Csiszer	11	Fischer	1
Csoboja	1	Fiszer	1
Csobor	1	Flexon	2
Csoboth	21	Florenc	1
Csoppa	1	Fodor	26
Csurkán	6	Fora	1
Csülök	1	Forrai, Forray	69
Dani	11	Frénkuj	1
Daradics	27	Fuksz	1
Dardi	1	Fülöp	5
Dávid	26	Gábor	2
Deák	2	Gábrilla	1
Dimén	7	Gábris	3
Dimitru	1	Gál(1)	7
Doboni	5	Galambos	12
Dolha	19	Gáspár	19
Domokos	36	Gátezs	1
Eisen	1	Gázik	1
Elek	3	Gecző, Gecző	3
Elekes	1	Géber	10
Emre	1	Gergely	6
Emris	1	Gertel	2
Erdős	10	Gruber	8
Erőse	51	Guzerán	1
Fábián	69	Guzorán	19
Faluközi	11	Guzser	1
Faragó	4	Györffy, Györfi	39
Farkas	6	György	32
Fazekas	51	Hajdú	6
Fehér	1	Hajnal	2
Fejér	1	Hangya	1

Hehn	5	Király	4
Herceg	1	Kis-Küs	28
Heringer	1	Kismődi	5
Hermán	2	Kisvárdai	1
Hirickó	2	Klinger	1
Hirschmüller	5	Kocsis	5
Hoffmann	4	Kóka	9
Hogos	1	Kondor	1
Hosszú	1	Konrád	17
Hubert	1	Kopp	3
		Koródi	1
Ignác	2	Kosztán	2
Ili	1	Kovács	38
Iván	2	Kozma	10
		Kozsán	12
Jabocska	1	Kozsokár	5
Jácskó	2	Kömény	3
Jakab	35	König	1
Jani	2	Köteles	2
János	45	Kővári	1
Jób	3	Kubacsek	3
Jordáki	2	Kuruc	5
Juhász	11		
		Lábrik	1
Káhn	11	Lakatos	1
Kajtár	19	László	45
Kalina	1	Lávrik	3
Kántor	3	Leopold	8
Karsai	1	Lévai	1
Kató	11	Linzmayer	2
Katona	11	Lovást	9
Kelemen	14	Lovász	21
Kemény	1	Lőcsei	1
Kerekes	37	Lőkőczki	2
Keresztes	11	Lőrinc	23
Kertes	1	Lukács	4
Keszti	1	Lungu	1
Kilyén	1		

Magdali	5	Pap(p)	32
Magyari	1	Pásztor	2
Makrai	7	Pék	11
Marosán	3	Penzár	1
Márton	40	Péter	47
Máthé, Máté	13	Pista	2
Matusefszki	1	Potápi	3
Mátyás	20	Prelipcsán	1
Mayer	4	Puskás	1
Mészáros	2	Rakolca	1
Mezei	14	Ranc	4
Mihályi	3	Rencsuk	1
Miklós	39	Rézműves	1
Miklósi	1	Roós	1
Mincsonka	2	Rótes	1
Módjuk	1	Rumpel	1
Mojszin	8		
Molnár	31	Salamon	17
Mózes	1	Sándor	3
Náci	3	Sánt(h)a	21
Nagy	84	Schmidt	2
Nájhárt	2	Schreiner	4
Németh	4	Sebestyén	65
Nunveiler	2	Sepnicki	3
		Simon	3
Nyikuca	4	Sipos	2
Nyisztor	65	Soós	1
		Sorbán	2
Ollinger	6		
Orbán	19	Szabó	27
Oroz	2	Szakács	9
Osztavicsuk	1	Szatmári	3
		Székely	13
Ömböli	30	Szemák	6
		Szentes	41
Pál	53	Szerbenyuk	2
Palkó	52	Szerbunyák	1
Palló	3		

Szermán	8
Szikra	1
Szőcs, Szóts	54
Szőke	1
Szurduj	1

Tamás	25
-------	----

Terice	1
--------	---

Tímár	3
-------	---

Todorovics	1
------------	---

Tokó	1
------	---

Tomjuk	1
--------	---

Tornaveczki	1
-------------	---

Tropp	1
-------	---

Tuda	1
------	---

Turbuk	19
--------	----

Tusa	9
------	---

Tutta	1
-------	---

Uhl	1
-----	---

Urkom	2
-------	---

Váncsa	19
--------	----

Várda	21
-------	----

Varga	16
-------	----

Vaszi	1
-------	---

Vencel	5
--------	---

Verebuca	1
----------	---

Veres	1
-------	---

Vinter	2
--------	---

Virtsek	3
---------	---

Volár	2
-------	---

Vörös	1
-------	---

Vulcsuk	4
---------	---

Weinstein	1
-----------	---

Winter	2
--------	---

Zájc	5
------	---

Zazulák	2
---------	---

Zója	1
------	---

Zózimás	1
---------	---

Zsiga	1
-------	---

Zsók	17
------	----

Zsöléc	1
--------	---

Zsukovszki	2
------------	---

A 2855 családfő 302 családnéven (vezetéknéven) osztozik. Egy-egy név megterhelése statisztikai átlag szerint 9,45.

A leggyakoribb nevek számszerűen csökkenő sorrendben:

Illés	87	Szentes	41	Csibi	27
Nagy	84	Márton	40	Daradics	27
Fábián	69	Györfi	39	Szabó	27
Forrai	69	Miklós	39	Beréti	26
Nyisztor	65	Kovács	38	Csernik	26
Sebestyén	65	Kerekes	37	Dávid	26
Szőcs	54	Domokos	36	Fodor	26
Pál	53	Jakab	35	Tamás	25
Biró	52	György	32	Csiki	24
Palkó	52	Pap(p)	32	Lőrinc	23
Fazekas	51	Ferenc	31	Csoboth	21
Péter	47	Molnár	31	Lovász	21
János	45	Bogos	29	Sánt(h)a	21
László	45	Kis-Küs	28	Várda	21

Mivel annak vizsgálatát tekintettem előszörban feladatommak, hogyan tükröződnek az internetikus kapcsolatok a bukovinai székely népesség családnéveiben, kísérletet tettem a nevek nemzetiségek, népcsoportok szerinti csoportosítására. Tudván tudtam, amint ezt a bevezetőmben említett két élmény bizonyítja, hogy ehhez a különféle számításba jöhető népek családnévrendszerének átlagos ismerete korántsem elegendő. Ezért Sebestyén Ádám segítségével végigvettem a névjegyzéket, s a még élő és jó emlékezetű idősök tudása szerint csoportosítottam az idegennek tartott neveket. Ezt a fáradságos munkát kiegészítettem a ragadványnevek tanúságával, valamint azokkal a megjegyzésekkel, amelyek használt forrásaimban a vizsgált kérdésre vonatkoznak. Két megjegyzés még a táblázat elé kívánczik. A besorolásban segédkező emberek véleménye két névről megoszlott. A Nyisztor nevet – úgy lehet, eredetét tekintve helyesen – néhányan románnak minősítették, viselőik magyar voltát az illetők megsértése nélkül senki se vonta kétségbe. A Dávid nevűek között egyesek szerint zsidók is voltak. Hadd jegyezzem meg, hogy a ma-

gyarországi örmények közül sokan viselik ezt a nevet. Külső ismertető jegyeik, a kereskedelemben érvényesülő rátermettségük alapján régóta, sőt napjainkban is összecserélik őket a zsidókkal.

Román: 75 család

Andristán	1	Lungu	1
Andrusán	1	Marosán	3
Benzár	1	Penzár	1
Csikon	4	Prélipcsán	1
Dimitru	1	Szermán	8
Florenc	1	Todorovics	1
Gábrilla	1	Volár	2
Gázik	1	Vulcsuk	4
Guzerán	1	Zója	1
Kosztán	2	Zsók	17
Kozsán	12		
Kozsokár	5		
Kiriviga	1		
Lábrík	1		
Lávrik	3		

Német: 95 család

Bechner	1	Konrád	17
Brunner	4	Kopp	3
Eisen	1	König	1
Fuksz	1	Linzmeyer	2
Géber	10	Mayer	4
Gertel	2	Nájhárt	2
Gruber	8	Nunveiler	2
Hehn	5	Ollinger	1
Heringer	1	Rumpel	1
Hermán	2	Schmidt	2
Hirschmüller	5	Schreiner	4
Hoffmann	4	Tropp	4
Hubert	1	Uhl	1
Kilyén	1	Urkom	2
Klinger	1	Vinter	2

Lengyel: 34 család

Bognóczky	1
Brendján	9
Flexon	2
Frenkuj	1
Hirickó	2
Kalina	1
Kubacsek	3
Matusefszki	1
Mincsonka	2
Módtjuk	1
Osztavicsuk	1
Sepniczki	3
Sorbán	2
Tomjuk	1
Tornavecki	1
Zsolec	1
Zukovszki	2

Cigány: 23 család

Csámpár	13
Csurkán	6
Ranc	4

Orosz: 7 család

Adavicsuk	2
Lökőcki	2
Rencsuk	1
Zazulák	2

Rutén: 38 család

Guzorán	19
Turbuk	19

Olasz: 14 család

Biszak	13
Csoppa	1

Cseh és szlovák: 70 család

Cserni	1
Csernik	26
Leopold	8
Mojszin	8
Verebuca	1
Zózimás	1
Csipirka	1
Dolha	19
Jabocska	1
Rakolca	1
Virtsek	3

Horvát:

Tutta	1
-------	---

Egyéb: 11 család

Fiszer	1
Gátezs	1
Guzser	1
Nyikuca	4
Roós	1
Rótes	1
Terica	1
Tuda	1

Ukrán: 21 család

Bozsán	1
Jácskó	2
Lovást	9
Szemák	6
Szerbenyuk	2
Szurduj	1

Zsidó: 22 család

Berl	2
Fischer	1
Khán	11
Weinstein	1
Winter	2
Zájc	5

Összesen tehát 411 családfő neve tekinthető idegennek, ez az összes családnév 14,4 %-a.

A névtanban közismert tény, hogy amely közösségben egy-egy név megterheltsége nagy, ott szinte törvényszerűen vagy szükségképpen jönnek létre a ragadványnevek, ezek nélkül ugyanis a név nem képes ellátni funkcióját.

A gyakoriságot mutató táblázatból következik, hogy a bukovinai székelyek névrendszerében roppant fontos szerepük van a ragadványneveknek. Meglepő a ragadványnevek gazdagsága. A sokféle típus közül elsősorban azokat emelem ki, amelyek direkt vagy indirekt módon a név viselőjének nemzetiségi hovatartozására engednek következtetni: Nemzetiségre, népcsoportra utaló ragadványnevek:

Winter Leib (Lébacéka <u>zsidó</u>)	Csiszer (<u>Sováb Feri</u>) Anti
Weinstein Sámuel (<u>Dugyi zsidó</u>)	Schreiner (Német) Ambrus

Fischer Peiszek (Pecek zsidó)
 Winter (Zsidó) Antónia
 Szabó (Zsidó Ádám) Lajos
 Bőte (Zsidó) Péter
 Szabó (Zsidó) Miklós
 Szabó Zsigmond (Zsidó Zsiga)
 Todorovics (Román) Tódor
 Nunweiler (Sováb Anti)

Schreiner (Német) Antal,
 ~ György, Titusz
 Hirschmüller (Német) Ferenc
 Lőrinc (Cigán) Péter
 Biszak (Talián) János - Anti
 Dávid (Tót Marci István) János
 Rencsuk (Oláh) János
 Hoffmánn (Német) Antal

A nemzetiségre közvetlen utaló névadatok: Ádám Prekov: A keresztnév utal a család lengyel származására. Karsai (Kozsán) Jakab: Eredeti román nevét Bácskában Karsai-ra változtatta. Ugyanez történt a Kővári-vá lett Kiriviga, a Hadikfalvi-vá változott Brendján, s a bevezetőben említett Tamás-Tomjuk esetében. Nagy (Hoffmann) János, Péter (Hermán) Ambarus ragadványneve német eredetre utal. Bogos Józsefné (Lupu) Vera) és Fazekas (Lupu) Boldizsár ragadványneveiből román atyafiságra lehet következtetni.

Forrásaimból szöveges idézeteket is közlök az egyes népcsoportok közötti kölcsönhatásról. "Moldvában a székelyeken kívül még sok bujdosó magyar és katonaszökevény is meghúzódott, akik közül többen áttelepültek Bukovinába. Közöttük néhány német nevű is akadt. Jóval később, 1867 körül pedig néhány német iparos-család költözött ide Zsádováról (Csernovic mellől). A Gruber és a Dávid nevű családok Veszprém megyéből származtak, például Dávid Ferenc Veszprémből való, s mint a Nádasdy ezred katonája már 1750-ben megszökött. A Káslerok pedig a Szepességből származnak. Kásler Lipót kovácmester 1800 körül vándorolt Bukovinába, és Fürstenthaldban (Radauc felett) települt le. Onnan később Andrásfalvára jött, és bizonyos Kuvasz Józsefnek egész fruntás (juttatott) telkét megvásárolta. Feleségével és két fiával: Szepivel és Lépottal véglegesen megtelepült. A Kásler, Gruber, Schmidt, Schreiner és Dávid nagyapák és nagymamák hiába próbálták még a kezdetben az unokákat megtanítani a Vaterunserre, már ez sem sikerült. A Glászokon és Wébereken kívül mind igazi magyarokká váltak, hazajöttek az édes magyar hazába, s bennük is székely vér csörgedez". (Sebestyén Ádám: I.m. 84. p.)

"A Májkel (Meichel) német család beházasodott a magyarok közé. Az első Májkel, a nép elmondása szerint, Német Józsi - bécsi születésű volt és bádogos mester. A katonaságtól szökött ide. 1809. január 25-én házasságot kötött Mészáros Mátyás és Polgár Erzei leányával, Zsuzsival. A Májkelek később megsokasodtak, és mindig tekintélyes, szorgalmas, jó magyar családjai maradtak a falunak" (Sántha Lajos: Bukovinai magyarok. Kolozsvár, 1942. 40. p.)

A Lemberg-Ickán (Berlin-Bukarest) vasútvonal építéseinél sok idegen jött Hadikfalvára. A szomszéd faluból, Balkócról ukrán legények jöttek dolgozni. Itt megnősültek, s mind magyarok lettek. Ugyanakkor az első állomásra mint szakemberek kerültek ide a Dolhák, Leopoldok, akik a Kárpátaljáról jöttek s akik szintén itt maradtak Hadikfalván." (Sebestyén Á.: I.m. 45. p.)

A békés együttélésben a gazdasági-társadalmi-kulturális életben, de főleg a bukovinai székelyek lelki gondozásában kitüntetett szerepe volt a falvak lelkipásztorainak. Mártonffy Mór minorita szerzetes úttörő érdemei elvitathatatlanok. Rendtársai közül Spech Ferdinánd, Meszina Marián, Lindemann Nárcisz, Czirer Fülöp, Staviczki Brúnó, Jakubcsák Demeter idegen származásuk ellenére hasonló szellemben buzgólkodtak. Bukovina 1786-ban a lemergi érsekség fennhatósága alá került. A magyarországi minoritákat a lemergi egyházmegye papjai váltották fel, akik lengyelek vagy szlovákok voltak, de szinte mindannyian megtanultak és jól beszéltek magyarul. Druzsabácky György-ről már megemlékeztem. Feltétlenül megérdemli még megnevezését a tisztelet kifejezéséért: Mutnyánszky Mihály, Piroch Ignác, Zsolec András, Trabalik János, Kubacsek János, Málec János, Bokovszki Márton, Wisniewszki Antal, Boqnóczky Géza.

Szükséges szólni a ragadványneveknek arról a típusáról, amely a bukovinai székelyek nyelvi környezetével kapcsolatos.

Brendján (Terice) Antal: gabonaárus (gabonakereskedő) volt. Innen a Terice ragadványnév, ami a köznyelvben korpát jelent. Dávid (Bojér) Ferenc: szüleinek az átlagosnál több földje volt. E-

zért földesúrnak, bojérnak nevezték el a családot. Fábián (Bukutár) Sebestyén: Moldvában időnymunkásként dolgozó székelyek szakácsa volt. Ezért kapta a Bukutár (= szakács) nevet. Nagy (Papusó) Jóska: apja gyakran járt Moldvában, és onnan kukoricát szokott hozni, s hazaérve azt mondta: Jó papusóit (=azaz kukoricát) kaptam. Dávid (Fluxán) Andris: Fluxán ütődöttet jelent. Elmeállapotára utalt. János (Vákár) Tódor: szomszéd falusi román gyermek volt. Szolgaként került Andrásfalvára, eredeti nev: Joanesz Tódor. Teheneket őrzött, ezért kapta a Vákár (=tehenész) nevet. Jakab (Pulic) Ferenc: apja pulicár (=rendőr) volt. Ennek rövidített változata a ragadványnév. Várda (Balán) Lajos: hirtelenszókák, albinók voltak. A románok nevezték balán-nak, azaz fehérnek. Varga (Gilán) Imre: fő ismertetőjelük a szőkeség, innen a gilán (= szőke) név. Makrai (Dutye) Balázs: a hegyről, ahol lakott, kapta a nevét. Dutye azt jelenti: menj! György (Szekuly) Imre: a románok nevezték el szekuly-nak, azaz székelynek. Faluközi (Krucsa) Gergely: a krucsa keresztet jelent. Apja gyakran káromkodott, szidta a románok keresztjét. Köteles (Kozsokár) Balázs: Kötélgyártó (=kozsoár) volt.

A ragadványnevek harmadik típusa a székely nyelvjárás tájszavaiból adódik. Csak illusztrációként említem a következőket: Gergely (Kobrics) Antal: Görbe, hajlott testű volt. Innen ered a Kobrics név, amelynek a nyelvjárásban kifli a jelentése. Szőts (Guzgán) Bartis: A Guzgán a székely nyelvjárásban patkányt jelent.

A ragadványnevek számos más típusáról egy másik dolgozatban szólok.

A családnévhez hozzátartozik a keresztnév. Annak igazolására, hogy a személynév-rendszer a második eleme is tükröz valamit az interetnikus kapcsolatokról, az általunk ismert keresztnévektől erősen eltérő és számomra is szokatlan férfi és nőneveket sorolok fel függelékként abc sorrendben: Ábrahám, Arben, Bartis, Buni, Emánuel, Félix, Filár, Irás (=Iréneusz), Jákob, Jeremus-Jeromos, Jób, Jordán, Jusztiusz, Leon-Lio-Líván, Klaudiusz, Kozma, Marián, Márkus, Menyár-Menyhért, Osztián, Piusz, Zakariás, Zénó, Zózimás. Alixa, Balbina, Bibian, Emer-Enci-Emerencia, Fáni, Hiki, Lucina,

Regina, Szabina, Zena-Zenóbia.

Talán nem túlságosan merész föltételezni az ortodoxia erőteljes hatását a keresztnévadásban, elsősorban a felsorolt nevek alapján.

Miről vallanak hát a bukovinai székely személynevek? Nem kívánok állást foglalni abban az időnként, így napjainkban is szenvedéllyel fellángoló vitában, hogy könnyen asszimilálódó nép-e a magyar, avagy szívósan ellenáll a beolvadásnak. Az azonban megcáfolhatatlan tény, hogy a kényszerű száműzetésbe menekülő maroknyi székely az általuk alapított öt falu határában gyökeret eresztett. Vérével, verejtékével, helytállásával és szorgalmával Bukovinának ezt a szegletét megszentelte. S mindvégig meg tudtak lenni a sok emberpróbáló szorongattatás, a rájuk törő történelmi viharok közepette is békességben románul, németül, zsidóul, ukránnal, lengyelül, ruszinnal és minden más népcsoporttal.

Számban megsokszorozódva - nem számítva a korábbi kirajzásokat az Al-Duna vidékére, Dévára, Amerikába - tértek haza, az ő szóhasználatukkal élve "az édes magyar hazába". Az őket köszöntő kormánybiztos ezért joggal mondhatta: "Kétszáz évig bújdosott, vergődött törzsetek idegen földön, és ti kétszáz évig a magyar ember örök hűségével őriztétok és megtartottátok a testvéri közösséget drága nyelvünk, szokásaink, hagyományaink ápolásával". (Sebestyén Ádám: I.m. 131. p.)

Higgyük, hogy a kálváriának vége, s az utolsó stáció nem a kereszthalál és a sírbatétel, hanem egy új történelmi korszak hajnala. S ezt az 1945 óta eltelt fél évszázad meggyőzően bizonyítja.

Rónai Béla